13. 4. 2010

ID: 61224

Odstoupení z funkce člena orgánu společnosti

Odstoupení z funkce člena orgánu společnosti je v souladu s ustanovením § 66 odst. 1 obch. zák. oznámeno orgánu společnosti i tehdy, je-li oznámení doručeno v písemné formě společnosti, o jejíž orgán jde. K tomu, aby odstoupení bylo společnosti doručeno, je třeba, aby se dostalo do sféry její dispozice, přičemž je logické, že za společnost jako právnickou osobu bude odstoupení přebírat vždy osoba fyzická, např. osoba, která je za společnost oprávněna přijímat poštu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 23 Cdo 3867/2007, ze dne 9.12.2009 a sp.zn. 29 Cdo 2863/2008, ze dne 10.2.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobců a) Ing. S. K., zastoupeného JUDr. R. M., advokátem, b) V. B., a c) G. K., zastoupeného JUDr. R. M., advokátem, proti žalovaným 1) Č. r. – M. ž. p., a 2) S. f. ž. p., zastoupenému JUDr. M. B., advokátem, o zaplacení částky 59,250.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 10 pod sp. zn. 9 C 85/99, o dovolání žalobců proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 28. února 2007, č. j. 19 Co 517/2006-472, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. února 2007, č. j. 19 Co 517/2006-472, se v té části výroku ve věci samé, jíž byl potvrzen rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 27. března 2006, č. j. 9 C 85/99-371, v části výroku pod bodem I o zamítnutí žaloby co do částky 39,500.000,- Kč s 12 % úrokem z prodlení od 27. 5. 1999 do zaplacení, jakož i ve výrocích o náhradě nákladů řízení zrušuje a věc se v tomto rozsahu vrací Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení. Proti zbývající části výroku ve věci samé rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 28. února 2007, č. j. 19 Co 517/2006-472, jíž byl potvrzen rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 27. března 2006, č. j. 9 C 85/99-371, v části výroku pod bodem I o zamítnutí žaloby co do částky 19,750.000,- Kč s 12 % úrokem z prodlení od 27. 5. 1999 do zaplacení, se dovolání odmítá.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 10 rozsudkem ze dne 27. března 2006, č. j. 9 C 85/99-371, zamítl žalobu, jíž se žalobci Ing. S. K., V. B. a G. K. domáhali, aby žalovaným byla uložena povinnost zaplatit jim společně a nerozdílně částku 59,250.000,- Kč s 12 % úrokem z prodlení od 27. 5. 1999 do zaplacení s tím, že v rozsahu plnění jednoho z žalovaných zaniká povinnost druhého žalovaného (výrok pod bodem I), a rozhodl o nákladech řízení (výroky pod body II, III a IV).

Soud prvního stupně zjistil, že dne 18. 6. 2001 uzavřeli původní žalobkyně D. e., a. s. (dále též jen „společnost“), jako postupitel a nynější žalobci jako postupníci smlouvu o postoupení pohledávek, jíž byla pohledávka z titulu práva na náhradu škody ve výši 59,250.000,- Kč, označená ve smlouvě jen odkazem na žalobu, převedena na žalobce za cenu určenou dohodou účastníků ve výši 700.000,- Kč, že (podle výpisu z obchodního rejstříku) žalobci byli až do konce června 2001 členy dozorčí rady společnosti a že základní kapitál společnosti činil v době uzavření uvedené smlouvy 1,000.000,- Kč. Soud prvního stupně dovodil, že smlouva o postoupení je absolutně neplatná, jednak podle ustanovení § 39 občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“) pro rozpor s ustanovením § 196a obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“), neboť hodnota postupované pohledávky měla být oceněna soudním znalcem jmenovaným soudem, jednak podle ustanovení § 37 odst. 1 obč. zák. pro

neurčitost, neboť postupované pohledávky nejsou ve smlouvě dostatečně specifikovány. Na základě toho uzavřel, že předmětná pohledávka na žalobce nepřešla, a žalobu zamítl pro nedostatek aktivní věcné legitimace.

K odvolání všech tří žalobců Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 28. února 2007, č. j. 19 Co 517/2006-472, rozsudek soudu prvního stupně ve výroku ve věci samé pod bodem I potvrdil, ve výrocích o nákladech řízení pod body II, III a IV jej změnil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Odvolací soud s odkazem na ustanovení § 205a odst. 1 písm. d) a § 211a občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.) doplnil dokazování, mimo jiné též rejstříkovým spisem společnosti, přičemž vycházel z názoru, že důkaz obsahem rejstříkového spisu má povahu důkazu veřejnou listinou a je tedy na žalobcích, aby vyvrátili správnost údajů uvedených v obchodním rejstříku a prokázali, že jejich funkce zanikla již dnem 17. 5. 2001, kdy se měla dle jejich tvrzení konat valná hromada, jež měla projednat jejich písemné odstoupení z funkce datované dnem 14. 5. 2001. Z rejstříkového spisu zjistil, že spis neobsahuje údaj o valné hromadě konané dne 17. 5. 2001, že orgánem příslušným volit a odvolávat členy dozorčí rady byla valná hromada a že jediný akcionář společnosti vzal při výkonu funkce valné hromady dne 13. 9. 2001 na vědomí vzdání se funkce členů dozorčí rady ze strany žalobců ke dni 30. 6. 2001 a schválil je. Odvolací soud především dovodil, že odstoupení z funkcí členů dozorčí rady mohlo být dáno na vědomí pouze valné hromadě společnosti. Vyjádřil též názor, že pokud žalobci tvrdí, že na valné hromadě konané dne 17. 5. 2001 mělo být projednáno jejich odstoupení z funkcí, pak ve smyslu ustanovení § 184 odst. 4, 5 obch. zák. i stanov společnosti by musel být zveřejněn v pozvánce či v oznámení o valné hromadě program této valné hromady, ve kterém by bylo uvedeno i vzdání se funkcí členů dozorčí rady; žalobci však ani netvrdí, že by takto zveřejněný program existoval, a nejsou tedy schopni prokázat své tvrzení o zániku funkce k jinému datu, než je uvedeno v obchodním rejstříku. Odvolací soud proto shledal nadbytečným navržený důkaz notářským zápisem o průběhu valné hromady ze dne 17. 5. 2001, neboť žádné informace o odstoupení z funkcí členů dozorčí rady neobsahuje. Ztotožnil se se závěrem soudu prvního stupně, že žalobci byli členy dozorčí rady až do 30. 6. 2001 a byli jimi tedy též dne 18. 6. 2001, kdy uzavřeli smlouvu o postoupení pohledávek, a poukázal na to, že žalobci netvrdili, že byl zpracován zákonem požadovaný znalecký posudek, a v rejstříkovém spisu posudek založen není. Usoudil, že postoupení pohledávky na náhradu škody, která není pohledávkou z obchodního styku a zřejmě se vymyká předmětu podnikání společnosti (koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej) a která několikanásobně přesahuje výši jejího základního kapitálu, nelze považovat za transakci, která by byla běžná v obchodním styku. Vyjádřil názor, že k postoupení je způsobilá i pohledávka, jejíž existence je sporná, proto i smlouva o postoupení předmětné pohledávky musí respektovat veškeré zákonné podmínky, mimo jiné uvedené v ustanovení § 196a obch. zák. Na základě toho uzavřel, že smlouvou ze dne 18. 6. 2001, kterou na rozdíl od soudu prvního stupně posoudil jako dostatečně určitou, k platnému postoupení pohledávky na žalobce nedošlo pro rozpor této smlouvy se zákonem podle ustanovení § 39 obč. zák., takže soud prvního stupně správně žalobu zamítl pro nedostatek věcné legitimace žalobců.

Rozsudek odvolacího soudu napadli žalobci Ing. S. K. a G. K. v celém rozsahu společným dovoláním, jehož přípustnost opřeli o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a jež odůvodnili tím, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci [dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.].

Dovolatelé především namítli, že listinou datovanou dnem 14. 5. 2001 předloženou odvolacímu soudu prokázali, že se (spolu s V. B.) vzdali funkcí členů dozorčí rady již uvedeného dne a svou abdikaci téhož dne doručili člence představenstva společnosti M.B.. Dne 17. 5. 2001 proběhla valná hromada společnosti, jíž se zúčastnili všichni akcionáři a která odstoupení neprojednala, ač o něm věděla, neboť žalobci byli jedinými akcionáři společnosti. Dne 30. 5. 2001 žalobci prodali své akcie

novému vlastníkovi a dne 18. 6. 2001 byla uzavřena smlouva o postoupení pohledávek obsahující jejich prohlášení, že jsou postupníky z důvodu, že byli akcionáři postupitele a členy jeho dozorčí rady; i z této formulace podle názoru dovolatelů vyplývá, že v době uzavření smlouvy již členy dozorčí rady nebyli. Dne 30. 6. 2001 učinili druhé odstoupení z funkcí, neboť nový akcionář společnosti připravoval zápisy v obchodním rejstříku a pro zjednodušení byl namísto dokládání skutečné relativně složité konstrukce zániku jejich funkcí zvolen postup zopakování odstoupení. Z popsaných skutečností dovolatelé dovozovali, že dne 14. 5. 2001 se o odstoupení dozvěděla jak dozorčí rada, tak představenstvo a všichni akcionáři společnosti a bylo proto povinností valné hromady konané dne 17. 5. 2001 odstoupení projednat. Odvolací soud podle jejich mínění nesprávně usoudil, že pro platné odstoupení bylo nutné jako bod jednání valné hromady zařadit i jeho projednání.

Dovolatelé dále namítli, že odvolací soud nesprávně posoudil charakter zápisu do obchodního rejstříku jako konstitutivního. Argumentovali rovněž, že předmětná pohledávka je právem na náhradu škody, která vznikla v přímé souvislosti s realizací předmětu podnikání společnosti tak, že v důsledku jednání žalovaných nemohly být realizovány sjednané obchodní kontrakty. Jedná se tedy o pohledávku, která vznikla v rámci běžného obchodního styku společnosti ve smyslu ustanovení § 196a odst. 4 obch. zák. a jejího ocenění znaleckým posudkem nebylo třeba. S poukazem na spornost uplatněné pohledávky dovolatelé podrobili kritice též správnost jejího posouzení jako pohledávky „v právním slova smyslu“ a jako majetku společnosti ve smyslu ustanovení § 196a obch. zák.

Dovolatelé navrhli, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil.

První žalovaná vyslovila ve svém vyjádření názor, že dovolatelé nepředložili žádnou otázku zásadního právního významu, ztotožnila se se skutkovými a právními závěry odvolacího soudu, zdůraznila, že obchodní rejstřík je veřejnou listinou a platí princip důvěryhodnosti údajů v něm uvedených, dodatečné „líčení okolností či odlišného průběhu“ je tedy nepřijatelné, a navrhla, aby dovolání bylo zamítnuto.

Druhý žalovaný vyjádřil mínění, že sporná otázka, kterou odvolací soud řešil při posuzování věcně legitimace žalobců, nemůže mít zásadní právní význam, neboť jde o „posuzování“ důkazů a zjišťování skutkového stavu věci, které nelze podřadit pod dovolací důvody podle ustanovení § 241a o. s. ř. Argumentace dovolatelů by měla význam pouze v případě, že by prokázali, že doručili společnosti vzdání se funkcí před datem 17. 5. 2001, což se jim nezdařilo. Jinak se druhý žalovaný též ztotožnil se závěry odvolacího soudu a navrhl, aby dovolání bylo odmítnuto, případně zamítnuto.

Napadené rozhodnutí odvolacího soudu bylo vyhlášeno před 1. červencem 2009, kdy nabyla účinnosti novela občanského soudního řádu provedená zákonem č. 7/2009 Sb., Nejvyšší soud České republiky (dále též jen „Nejvyšší soud“) jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) proto vzhledem k bodu 12 přechodných ustanovení v čl. II. uvedeného zákona dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 30. června 2009.

Po zjištění, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř. účastníky řízení řádně zastoupenými advokátem, jímž bylo dovolání též sepsáno (§ 241 odst. 1, 4 o. s. ř.), se Nejvyšší soud zabýval nejdříve otázkou, zda je dovolání v této věci přípustné, neboť toliko z podnětu přípustného dovolání lze přezkoumat správnost napadeného rozhodnutí z hlediska uplatněných dovolacích důvodů.

V prvé řadě bylo třeba zkoumat tzv. subjektivní přípustnost dovolání. K podání dovolání je subjektivně oprávněn pouze ten účastník, v jehož poměrech rozhodnutím odvolacího soudu nastala újma, odstranitelná tím, že dovolací soud toto rozhodnutí zruší (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 1997, sp. zn. 2 Cdon 1363/96, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 3, ročník

1998, pod číslem 28, a dále též např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. února 2001, sp. zn. 29 Cdo 2357/2000, uveřejněný v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, C. H. Beck, svazku 2, pod číslem C 154). V projednávané věci se tři žalobci společnou žalobou domáhali splnění závazku, jehož předmětem je peněžité, tedy dělitelné plnění, aniž v žalobním petitu vyjádřili požadavek, aby žalovaným (kteří mají být zavázáni společně a nerozdílně) byla uložena povinnost zaplatit jim žalovanou částku k jejich ruce společné a nerozdílné. Z ustanovení § 512 odst. 1 obč. zák. vyplývá, že má-li dlužník splnit dluh více věřitelům a jde-li o plnění dělitelné, může každý věřitel požadovat jen svůj díl; není-li jiné dohody, je dlužník oprávněn plnit každému z věřitelů stejný díl. Toto ustanovení upravuje tzv. dílčí závazky, jimiž jsou všechny závazky s dělitelným plněním, které nejsou ze zákona, podle rozhodnutí soudu nebo podle smlouvy solidárními. Vznikají sice vždy ze stejné právní skutečnosti, a jen v tom smyslu jsou společné, ale jinak jde o samostatné závazky. Každý z věřitelů má samostatnou vlastní pohledávku vůči témuž dlužníkovi, která tvoří jen určitý podíl z celého závazku, a je oprávněn požadovat od dlužníka jen svůj díl. Nejsou-li podíly věřitelů na celkovém dluhu stanoveny dohodou, platí, že jsou stejné (srov. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník II. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008, strana 1373). Z tohoto hmotněprávního režimu lze pak v rovině procesní dovodit, že pokud se společně žalující žalobci nedomáhají, aby jim byla uplatněná pohledávka přisouzena solidárně, je třeba vycházet z toho, že každý z nich požaduje svůj díl, přičemž jejich díly jsou stejné (srov. obdobně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. října 2008, sp. zn. 32 Odo 888/2006, jež je veřejnosti k dispozici na jeho webových stránkách). V poměrech projednávané věci to znamená, že v řízení byly uplatněny (jsou jeho předmětem) tři dílčí pohledávky, vzniklé sice (podle žalobních tvrzení) ze stejné právní skutečnosti, ale jinak samostatné, a každý ze tří žalobců tedy uplatnil svou vlastní pohledávku ve výši jedné třetiny z celkové žalované částky, tj. ve výši 19,750.000,- Kč. Jestliže byla v řízení před soudy nižších stupňů jejich žaloba jako celek pravomocně zamítnuta, pak každý z nich mohl napadnout dovoláním jen tu část výroku odvolacího soudu ve věci samé, jež se týká jím uplatněné dílčí pohledávky. Žalobce b) V. B. dovolání nepodal, v posuzované věci nejde o žádný z případů uvedených v ustanovení § 242 odst. 2 o. s. ř., v nichž dovolací soud není vázán rozsahem dovolání, a žalobci a) Ing. S. K. a c) G. K. nebyli k podání dovolání proti rozhodnutí v části týkající se dílčí pohledávky uplatněné žalobcem b) oprávněni; jestliže tak přesto učinili, jde v této části o dovolání podané neoprávněnou osobou a tedy subjektivně nepřípustné.

Nejvyšší soud proto dovolání v části, v níž směřovalo proti té části výroku odvolacího soudu ve věci samé, jíž byl potvrzen zamítavý výrok soudu prvního stupně ohledně dílčího nároku uplatněného žalobcem b) ve výši 19,750.000,- Kč, podle ustanovení § 243b odst. 5, věty první, ve spojení s § 218 písm. b) o. s. ř. odmítl.

Ve zbývající části je dovolání subjektivně přípustné (podané oprávněnými osobami), je však třeba posoudit, zda je přípustné též z hlediska objektivního (věcného). Dovoláním lze totiž napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.). Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou stanoveny v § 237 o. s. ř.

Dovolání je přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [§ 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.] nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozhodnutí proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [§ 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř.], anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.]

Napadený rozsudek odvolacího soudu je rozsudkem potvrzujícím, proti němuž je dovolání přípustné za podmínek stanovených v § 237 odst. 1 písm. b) a písm. c) o. s. ř. O případ, na který pamatuje

ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., se nejedná. Rozsudek soudu prvního stupně byl sice rozsudkem v pořadí třetím a soud prvního stupně jím rozhodl ve věci samé zčásti jinak než v dřívějším rozhodnutí (v rozsudku ze dne 14. července 2003, č. j. 9 C 85/99-221, jímž žalobě co do částky 16,199.180,- Kč s úrokem z prodlení vůči druhému žalovanému vyhověl), nestalo se tak však z toho důvodu, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu. Jím se rozumí názor na právní posouzení věci, tedy názor na to, jaký právní předpis má být aplikován, popřípadě jak má být právní předpis vyložen (srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 1. 1993, sp. zn. 7 Cdo 67/92, uveřejněné v Bulletinu Vrchního soudu v Praze pod č. 16/1993); takový názor v kasačních rozhodnutích odvolacího soudu (usnesení ze dne 16. ledna 2001, č. j. 25 Co 527/2000-90, a usnesení ze dne 12. listopadu 2004, č. j. 51 Co 243/2004-273) vysloven nebyl.

Dovolání tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů stanovených v § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu je dovolací soud zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody, včetně toho, jak je dovolatel obsahově vymezil (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), proto při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2004, sp. zn. 21 Cdo 541/2004, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 7, ročník 2004, pod číslem 132). Zásadní právní význam rozhodnutí může přitom založit jen taková právní otázka, jež byla pro rozhodnutí odvolacího soudu určující.

V posuzované věci je dovolání v rozsahu, v němž je subjektivně přípustné, přípustné též objektivně. V rozsahu, v němž je přípustné, je pak důvodné.

Podle ustanovení § 66 odst. 1 obch. zák., ve znění pozdějších předpisů (jež platí v této podobě již od 1. 1. 2001 a platilo tedy též v rozhodné době), osoba, která je statutárním orgánem nebo jeho členem anebo členem jiného orgánu společnosti, může ze své funkce odstoupit. Je však povinna oznámit to orgánu, jehož je členem, nebo orgánu, který ji zvolil nebo jmenoval. Výkon funkce končí dnem, kdy odstoupení projednal nebo měl projednat orgán, který ji zvolil nebo jmenoval, nestanoví-li společenská smlouva nebo stanovy, že postačí, projednal-li je nebo měl projednat orgán, jehož je členem. U osoby zvolené za člena orgánu zaměstnanci společnosti výkon funkce končí dnem, kdy odstoupení projednal nebo měl projednat orgán, jehož je členem. Příslušný orgán je povinen projednat odstoupení na nejbližším zasedání poté, co se o odstoupení z funkce dověděl. Jestliže osoba, která odstupuje z funkce, oznámí své odstoupení na zasedání příslušného orgánu, končí výkon funkce uplynutím dvou měsíců po takovém oznámení, neschválí-li příslušný orgán společnosti na její žádost jiný okamžik zániku funkce.

Podle ustanovení § 196a obch. zák., ve znění účinném do 30. 12. 2001, společnost může uzavřít smlouvu o úvěru nebo půjčce s členem představenstva, dozorčí rady, prokuristou nebo jinou osobou, která je oprávněna jménem společnosti takovou smlouvu uzavřít, nebo osobami jim blízkými, anebo smlouvu, jejímž obsahem je zajištění závazků těchto osob, nebo na ně bezplatně převést majetek společnosti jen s předchozím souhlasem valné hromady a jen za podmínek obvyklých v obchodním styku (odstavec 1). Jestliže společnost nebo jí ovládaná osoba nabývá majetek od zakladatele, akcionáře nebo od osoby jednající s ním ve shodě anebo jiné osoby uvedené v odstavci 1 nebo od osoby jí ovládané anebo od osoby, se kterou tvoří koncern, nebo na ně úplatně majetek převádí za

protihodnotu ve výši alespoň jedné desetiny upsaného základního kapitálu ke dni nabytí, musí být hodnota tohoto majetku stanovena na základě posudku znalce jmenovaného soudem. Pro jmenování a odměňování znalce platí ustanovení § 59 odst. 3. Jestliže k nabytí dochází do 3 let od vzniku společnosti, musí je schválit valná hromada (odstavec 3). Ustanovení odstavce 3 se nevztahuje na nabytí majetku v rámci běžného obchodního styku a na nabytí z podnětu nebo pod dozorem státního orgánu nebo na nabytí na burze či obdobném veřejném trhu (odstavec 4, věta první).

Námitka, že dovolací soud nesprávně posoudil charakter zápisu do obchodního rejstříku jako konstitutivní, nemůže přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. založit již proto, že se jí odvolacímu soudu přičítá právní názor, který nezaujal a na němž tedy jeho rozhodnutí nespočívá, nemůže tedy být pro toto rozhodnutí určující. Napadený rozsudek nezavdává sebemenší důvod k pochybnostem o tom, že odvolací soud vycházel ze správného názoru, že výmaz člena statutárního orgánu z obchodního rejstříku má, stejně jako jeho zápis, povahu toliko deklaratorní (po novelizaci § 13 odst. 2 obch. zák. provedené s účinností od 1. 7. 1996 zákonem č. 142/1996 Sb.), tj. deklaruje vůči třetím osobám skutečnosti, které nastaly již dříve, z jiných právních důvodů (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2001, sp. zn. 29 Cdo 3025/2000, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 11, ročník 2001, pod číslem 137, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. února 2009, sp. zn. 29 Cdo 2863/2008, jenž je k dispozici na jeho webových stránkách).

Právní otázku, zda postoupení předmětné pohledávky na žalobce bylo převodem majetku v rámci běžného obchodního styku ve smyslu ustanovení § 196a odst. 4 obch. zák, vyřešil odvolací soud v souladu s hmotným právem a s judikaturou Nejvyššího soudu (srov. např. rozsudek ze dne 29. května 2007, sp. zn. 32 Odo 613/2005, jenž je veřejnosti k dispozici na webových stránkách Nejvyššího soudu). Příslušná dovolací námitka spočívá na argumentu, že pohledávka vznikla v rámci běžného obchodního styku společnosti. Předmětem posouzení je však v projednávané věci právní úkon, jímž společnost majetek zcizila (převedla na žalobce), nikoliv právní skutečnost, na jejímž základě jej nabyla. V této souvislosti je třeba poznamenat, že ustanovení § 196a odst. 4 obch. zák. ve znění účinném do 30. 12. 2001 sice zmiňovalo pouze nabytí majetku, nikoliv též jeho zcizení, avšak výkladem logickým (ve vztahu k dikci třetího odstavce, k němuž se výjimka upravená ve čtvrtém odstavci vztahuje jako k celku) a zejména výkladem teleologickým (srov. důvodové zprávy k návrhům tzv. technických novel obchodního zákoníku provedených zákony č. 501/2001 Sb. a č. 88/2003 Sb.) je třeba dovodit, že šlo o pouhý legislativně technický nedostatek, odstraněný uvedenými novelami, a že se tedy výjimka upravená v ustanovení § 196a odst. 4 obch. zák. i v jeho znění účinném do 30. 12. 2001 vztahovala též na zcizování majetku v rámci běžného obchodního styku. Okolnosti, za nichž společnost pohledávku získala, včetně právního důvodu jejího nabytí, v posuzované věci význam mají, leč toliko nepřímý a právě opačný než ten, jenž mu přisuzují dovolatelé. Závěr, zda nabytí majetku či jeho zcizení nevybočuje z rámce běžného obchodního styku, bude záležet na posouzení konkrétních okolností toho kterého případu, zpravidla však půjde především o porovnání předmětu zkoumané dispozice (jeho povahy) s předmětem podnikání společnosti. Obchodování s pohledávkami podle zjištění soudů nižších stupňů předmětem podnikání společnosti nebylo (srov. zmíněný rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 613/2005) a předmětná pohledávka nebyla ani pohledávkou, jež by pocházela z běžného obchodního styku společnosti. Nárok na náhradu škody měl sice společnosti vzniknout v souvislosti s její podnikatelskou činností, rozhodně však nešlo o pohledávku, která při její činnosti běžně (obvykle, víceméně pravidelně) vzniká. Postoupení takovéto nikoliv běžné pohledávky třetím osobám rozhodně není zcizením majetku v rámci běžného obchodního styku. Dovozovat závěr o vybočení z rámce běžného obchodního styku ze samotné výše této pohledávky zjištěný skutkový stav věci neumožňuje, neboť pro takový závěr není rozhodné porovnání výše pohledávky s výší základního kapitálu společnosti (významnou toliko z hlediska aplikace § 196a odst. 3 obch. zák.), nýbrž s obvyklou výší jiných jejích pohledávek, které v rozhodné době rovněž postupovala třetím osobám, a zjišťováním této skutečnosti se soudy nižších stupňů nezabývaly. V ostatním jsou však úvahy odvolacího soudu správné a správný

je též na nich založený závěr.

Přípustnost dovolání nemůže založit ani dovolací námitka, jež zpochybňuje aplikaci ustanovení § 196a obch. zák. v projednávané věci prostřednictví poukazu na spornost postoupené pohledávky. Soudní praxe (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. července 2006, sp. zn. 29 Odo 1435/2005, a ze dne 30. září 2009, sp. zn. 20 Cdo 2529/2007) i právní doktrína (srov. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník II. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 1413 s.) jsou zajedno v tom, že předmětem postoupení může být i pohledávka, jejíž existence je sporná. Odvolací soud pak zcela správně uzavřel, že též smlouva o postoupení sporné (dlužníkem zpochybňované) pohledávky musí splňovat veškeré požadavky, jež zákon na smlouvu o postoupení klade, včetně toho, jenž vyplývá z ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák. Jestliže by smlouva tomuto požadavku nedostála, byl by bez dalšího opodstatněn závěr o její absolutní neplatnosti podle ustanovení § 39 obč. zák. pro rozpor se zákonem (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2001, sp. zn. 29 Cdo 2011/2000, ze dne 27. března 2003, sp. zn. 29 Odo 159/2002, a ze dne 29. května 2007, sp. zn. 32 Odo 613/2005, a ve vztahu k právní úpravě účinné od 1. 1. 2001 usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 9. 2008, sp. zn. 29 Cdo 3300/2008), bez zřetele na to, zda postupovaná pohledávka skutečně existovala (popř. zda postupitel byl jejím věřitelem) a jaká byla její skutečná výše. Odvolací soud tedy též tuto otázku posoudil v souladu s hmotným právem a s judikatorními závěry Nejvyššího soudu.

Při posouzení zbývajících dovoláním otevřených právních otázek však odvolací soud pochybil.

Nejvyšší soud vyložil již v rozsudku ze dne 10. února 2009, sp. zn. 29 Cdo 2863/2008, jenž je veřejnosti k dispozici na jeho webových stránkách a od jehož závěrů nemá důvod se odklonit ani v projednávané věci, že odstoupení z funkce je v souladu s ustanovením § 66 odst. 1 obch. zák. oznámeno orgánu společnosti i tehdy, je-li oznámení doručeno v písemné formě společnosti, o jejíž orgán jde, a že k tomu, aby odstoupení bylo společnosti doručeno, je třeba, aby se dostalo do sféry její dispozice, přičemž je logické, že za společnost jako právnickou osobu bude odstoupení přebírat vždy osoba fyzická, např. osoba, která je za společnost oprávněna přijímat poštu. Právní názor odvolacího soudu, že odstoupení z funkcí členů dozorčí rady mohlo být oznámeno pouze valné hromadě akciové společnosti (rozuměno pouze přímo tomuto orgánu), se tedy rozchází s judikatorními závěry Nejvyššího soudu. Lze dodat, že doručit přímo valné hromadě akciové společnosti vzhledem k povaze tohoto orgánu nelze jinak, než při jejím konání, přičemž není pochyb, že ustanovení § 66 odst. 1 obch. zák. počítá s oznámením odstoupení jak na zasedání příslušného orgánu, jehož důsledky stanoví ve své šesté větě, tak i mimo ně, pro které platí režim obecný, upravený ve větě třetí a páté.

Právní závěr o tom, že žalobci byli členy dozorčí rady až do 30. 6. 2001, tedy též v době uzavření smlouvy o postoupení předmětné pohledávky, odvolací soud založil na názoru, že valná hromada má povinnost projednat odstoupení z funkce podle ustanovení § 66 odst. 1, věty páté, obch. zák. vždy pouze za splnění předpokladu, že toto odstoupení bylo zařazeno v pořadu jednání této valné hromady, obsaženého v pozvánce na valnou hromadu nebo v oznámení o jejím konání. Takto formulovaný právní názor není správný, neboť je v rozporu nejen s dikcí zákona, nýbrž zejména s jeho smyslem (účelem).

Ustanovení § 66 odst. 1, věty páté, obch. zák. stanoví povinnost příslušného orgánu projednat odstoupení z funkce na nejbližším zasedání poté, co se o odstoupení dověděl, aniž by vznik této povinnosti výslovně podmiňoval splněním jakýchkoliv dalších předpokladů. Nejvyšší soud již v usnesení ze dne 23. září 2003, sp. zn. 29 Odo 181/2003, uveřejněném v časopise Soudní judikatura č. 10, ročník 2003, pod číslem 177, formuloval a odůvodnil závěr, že účelem ustanovení § 66 odst. 1 obch. zák. je na jedné straně umožnit orgánům či členům orgánů společnosti, aby mohli odstoupit z funkce bez toho, že by jim v tom společnost mohla zabránit, ať již aktivním jednáním nebo nečinností,

na druhé straně pak ochránit společnost před tím, že statutární orgán nebo jeho člen ukončí funkci ze dne na den, aniž by dal společnosti přiměřený čas k tomu, aby si za něj mohla najít adekvátní náhradu; takový postup by totiž v konkrétním případě mohl zcela ochromit činnost společnosti. Oba uvedené cíle jsou rovnocenné. Z tohoto závěru, k němuž se přihlásil též v usnesení ze dne 13. září 2006, sp. zn. 29 Odo 1549/2006 (jež je k dispozici na jeho webových stránkách), pak Nejvyšší soud dovodil, že při posuzování postupu při odstoupení z funkce je třeba brát v úvahu konkrétní okolnosti posuzovaného případu, tj. je nutno zvažovat (v poměrech společnosti s ručením omezeným, o niž ve věci šlo), zda postupem jednatelů nebylo zkráceno právo společnosti, resp. jejích společníků, na poskytnutí dostatečné lhůty k nalezení nových kvalifikovaných jednatelů. Není důvodu, proč by se tyto závěry neuplatnily obdobně též v poměrech akciové společnosti a při posouzení odstoupení z funkce členů dozorčí rady, při zohlednění postavení tohoto orgánu v rámci akciové společnosti.

V projednávané věci z toho plyne, že zcela obecně formulovaný požadavek, na němž spočívá právní závěr odvolacího soudu, nemůže obstát. Bylo by v rozporu s vyloženým smyslem ustanovení § 66 odst. 1 obch. zák. a vedlo by ke zmaření jeho účelu, kdyby měl být vznik povinnosti příslušného orgánu obchodní společnosti projednat odstoupení z funkce, a tedy v konečném důsledku též zánik funkce, vázán v každém případě, bez ohledu na jeho konkrétní okolnosti, na to, zda ten, komu přísluší svolat zasedání příslušného orgánu (zpravidla jiný orgán společnosti, výjimečně člen orgánu či společníci), podle své libovůle zařadí či nikoliv projednání této otázky do pořadu jednání uvedeného v pozvánce na zasedání či v oznámení o jeho konání (s výjimkou případu, kdy dojde k oznámení odstoupení přímo na zasedání příslušného orgánu). Posouzení otázky, zda funkce členů dozorčí rady zanikla dovolatelům v důsledku jimi tvrzených skutečností či nikoliv, se tedy neobejde bez příslušných skutkových zjištění a bez konkrétního posouzení zjištěných okolností.

Protože napadené rozhodnutí řeší v části, v níž je proti němu dovolání subjektivně přípustné, právní otázky v rozporu s hmotným právem a s judikatorními závěry dovolacího soudu, má v této části po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 3 o. s. ř.) a dovolání proti němu je v této části též objektivně přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Spočívá-li rozhodnutí odvolacího soudu v části, proti níž je dovolání přípustné, na nesprávném právním posouzení věci, je uplatněný dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. naplněn a dovolání je v uvedeném rozsahu též důvodné.

Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) ve shora blíže označené části výroku ve věci samé, jež se týká dovolatelů, jakož i v závislých výrocích o nákladech řízení [srov. § 242 odst. 2 písm. b) o. s. ř.] podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil a věc v tomto rozsahu podle ustanovení § 243b odst. 3, věty první, o. s. ř. vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Majetková podstata (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody zaměstnancem
- Náklady řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Zajištění dluhu (exkluzivně pro předplatitele)
- Způsobilost být účastníkem řízení (exkluzivně pro předplatitele)

- Náhrada škody
- Katastr nemovitostí
- Insolvence a SJM
- Vedlejší účastník
- Plat